

Тимошенко Володимир Валерійович
кандидат педагогічних наук
доцент кафедри фізичного виховання та спорту
Донбаська державна машинобудівна академія
м.Краматорськ, Україна

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано сутність особистісно-професійного розвитку вчителя в умовах особистісно-орієнтованої системи освіти. Розглядаються головні умови професійного розвитку особистості викладача та фактори, що впливають на професійний розвиток. Визначено провідні підходи щодо оптимізації процесу розвитку професіоналізму викладача. Процес розвитку особистості розглядається у тісному зв'язку з розвитком професіоналізму вчителя.

Ключові слова: педагогічна діяльність, детермінанти професійного розвитку, особистісний розвиток.

Вступ. Кожна професія вимагає постійного вдосконалення. Зміни, що відбуваються в усіх сферах нашої суспільства роблять актуальним завдання створення безперервного та вільного розвитку особистих здібностей кожного.

В сучасному світі вчитель є фігурою, що потребує особливої уваги. Якщо це місце займають недостатньо професійні люди, то втрати непоправні. Це вимагає від суспільства створення таких умов, щоб серед вчителів опинились найбільш підготовані інтелектуально та морально люди.

Переорієнтація педагогічного процесу на нові цінності освіти – гуманістичні та демократичні, вимагають від вчителя використання усіх особистих резервів для створення цілісної системи педагогічної діяльності. Сучасна система освіти має на меті виховання вільної, творчої особистості, що здатна вирішувати складні нестандартні інтелектуальні та моральні завдання.

І в цих умовах педагогічна техніка зазнає найбільших змін, оскільки, завдяки застосуванню нових засобів навчання, стає можливим застосування нових методів активного навчання.

Тому необхідність вдосконалення та оптимізації професіоналізму особистості вчителя не викликає сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для позначення професійного розвитку вчителів у науковій літературі використовуються різні терміни: розвиток вчителя, розвиток кар'єри, розвиток особистості, розвиток персоналу, безперервна освіта.

У психолого-педагогічній літературі активно опрацьовувалась проблема особистості та професіоналізму викладача, орієнтованого на гуманістичне спілкування та діалог з учнями. Такі науковці як А.Болотова, А.Маркова, Л.Петровська та інші

Вимоги до організації діяльності з професійного становлення та професійної майстерності розглядаються такими науковцями як Є.Барбіна, І.Багаєва, А.Жук, І.Зязюн, І.Крамушенко, Н.Кузьміна, М.Лебедик, В.Радул, В.Сластьонін.

Дослідженням проблеми професійного розвитку особистості займалися як вітчизняні (Г.Балл, В.Моляко, П.Перепелиця), так і зарубіжні вчені.

Мета даної роботи – дослідження детермінант розвитку професіоналізму особистості вчителя.

Для досягнення поставленої мети сформульовані наступні завдання:

1. Визначити критерії, показники та рівні розвитку професіоналізму особистості вчителя
2. Обґрунтувати ефективність умов та факторів розвитку професіоналізму особистості вчителя

Виклад основного матеріалу. У науці поняття

«діяльність» завжди пов'язано з поняттям «професіоналізм», «активність», «розвиток». Діяльність завжди завдає певні вимоги до особистості, є стимулюючим фактором для формування її якостей.

Проблема професійної діяльності та розвитку вчителя, а також особливостей його особистості є предметом багатьох наукових досліджень. При цьому розвиток професіоналізму розглядається завжди у тісному зв'язку з розвитком особистості.

Професіоналізм особистості є системоутворюючим чинником особистісно-професійного розвитку вчителя, фундаментом для подальшого професійного розвитку, створення стратегії для досягнення найвищого рівня професійної діяльності. Професіоналізм особистості залежить від багатьох детермінант розвитку. Якщо не приймати до уваги ці детермінанти, це може призвести до зниження продуктивності педагогічної діяльності та неадекватному розвитку особистості.

Підготовка компетентних педагогічних кадрів у рамках підвищення кваліфікації може реалізовуватися більш інтенсивно при умові її модернізації. Певні кроки в цьому напрямі вже зроблені – перехід до особистісно-зорієнтованого навчання, де реалізовано діяльнісно-компетентісний підхід [1].

Педагогічний професіоналізм – це уміння вчителя мислити та діяти професійно. Він охоплює набір професійних властивостей та якостей особистості педагога, що відповідають вимогам учительської професії; володіння необхідними засобами, що забезпечують не тільки педагогічний вплив на вихованця, але і взаємодію, співробітництво та співтворчість з ним. Для активного співробітництва з вихованцями вчителю необхідна мобілізація інтелекту, волі, моральних зусиль, організаційного хисту та вміння оперувати засобами формування моральних, інтелектуальних та духовних засад у школярів. Він повинен володіти широким арсеналом інтелектуальних, моральних та духовних засобів, що забезпечують педагогічний вплив на учня [2].

Вчитель у своїй професійній діяльності виконує наступні функції: навчальну, виховну, розвивальну та психологічну. Реалізація цих функцій вимагає від сучасного викладача наступних особистих параметрів:

- потреба та здатність до активної професійної та соціокультурної діяльності;
- толерантність та терпимість у відносинах с дітьми та дорослими, здатність підтримати, зрозуміти, захистити;
- уміння забезпечити спілкування у колективі та поза його межами;
- знання особливостей психологічного розвитку дітей;
- здатність до саморозвитку та самовиховання.

Різноманітні підходи у вивченні ефективності діяльності поділяються на загально професійні та психолого-педагогічні. При цьому виділяються наступні компоненти ефективності педагогічної діяльності – процесуальний, результативний та особистісний. Показником ефективної педагогічної діяльності є професійна продуктивність, до головних складових якої відносять такі якості, що характеризують моральний облік, ставлення до праці, професійні навички, вміння та досвід.

Професійний розвиток вчителя це процес цілеспрямованого формування особистості, самоусвідомлення професійних особистостей, видів діяльності, професійної взаємодії [3]. Професійний розвиток вчителя залежить не тільки від професійно-важливих якостей, але й від внутрішньої організації особистості. Вся сукупність психологічних якостей особистості визначають успішність його діяльності в сучасних умовах. Гуманістично спрямований викладач повинен спиратися на можливості учня, його потенціал, а не на авторитет власної влади.

Тому найвищі результати розвитку у педагогічній діяльності пов'язані з подоланням професійної обмеженості, здатністю розглядати професійні питання з використанням широких методологічних та соціально-культурних поглядів. А також ефективність професійної діяльності залежить у значній мірі від індивідуальних можливостей вчителя. І процес індивідуалізації може мати різні вираження (це і індивідуальний розвиток, індивідуальний стиль та інше). Ефективний індивідуальний стиль забезпечує найбільший результат при мінімальних витратах часу та сил. Саме відпрацювання власного стилю, перед усім властивостей власної особистості, вчитель досягає позитивних результатів у са-

мовиванні та у вихованні учнів.

У таких складних психолого-педагогічних умовах необхідна наявність як можна більше професіоналів, здатних до творчого мислення, що зможуть подолати наявні складності в роботі та піднятися на ще більш високій рівень професійно-особистісного розвитку.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні **висновки:** розвиток сучасної педагогічної науки відбувається на нових методологічних основах. І одним з головних завдань при цьому стає створення необхідних умов для професійного розвитку вчителів, що необхідно для успішного реформування системи освіти.

У ході дослідження було виявлено що найбільш ефективним є напрямок розвитку педагогічно діяльності, що пов'язаний з використанням принципів системного підходу до аналізу та створення моделей педагогічної діяльності. Особистісне становлення професіонала є динамічним процесом та залежить від багатьох умов, як зовнішніх так і внутрішніх. У процесі життєдіяльності може змінюватися і мотиваційна сфера, і структурні компоненти діяльності і вимоги суспільства, але здатність до самовдосконалення (професійного та особистого) має завжди вирішальне значення.

Становлення та розвиток професіоналізму вчителя завжди несе відбиток індивідуальності особистості. У сучасному суспільстві у новітніх умовах гуманізації та демократизації навчально-виховного процесу найбільш сприяють розвитку професіоналізму вчителя такі риси особистості, як дотримання професійної етики, індивідуальна соціальна та економічна відповідальність, внутрішній контроль, адекватна самооцінка, диференційована оцінка рівня власного професіоналізму.

Список використаної літератури

1. Мазурок М. Розвиток професійної компетентності сучасного вчителя у процесі підвищення кваліфікації / М.Мазурок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shag.com.ua/rozvitok-profesijnoyi-kompetentnosti-suchasnogo-vchitelya-ur.html> – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Професионализм учителя и показатель его измерения / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mirznaniy.com/a/179686/professionalizm-uchitelya-i-pokazatel-ego-izmereniya> – Загол. з екрану. – Мова рос.
3. Батышев С.Я. Энциклопедия профессионального образования / С.Я.Батышев. – М.: АПО, 1999. – 488 с.
4. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії: навчальний посібник / Г.М.Мешко. – К.: Академвидав, 2010. – 200 с.
5. Педагогічна майстерність / [І.А.Зязюн, Л. В.Карамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.] ; за ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 349 с.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2017 р.

Тимошенко Владимир

кандидат педагогических наук

доцент кафедры физического воспитания и спорта

Донбасская государственная машиностроительная академия

г.Краматорск, Украина

ПУТИ ОПТИМИЗАЦИИ ПРОЦЕССА РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА УЧИТЕЛЯ В УСЛОВИЯХ ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

В статье обоснована сущность личностно-профессионального развития учителя в условиях личностно-ориентированной системы образования. Рассматриваются главные условия профессионального развития личности преподавателя и факторы, влияющие на профессиональное развитие. Определены ведущие подходы к оптимизации процесса развития профессионализма преподавателя. Процесс развития личности рассматривается в тесной связи с развитием профессионализма учителя.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, детерминанты профессионального развития, личностное развитие.

Tymoshenko Volodymyr

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D.

Department of Physical Education and Sport

Donbass State Machine-building Academy, Kramatorsk, Ukraine

WAYS OF OPTIMIZING THE PROCESS OF DEVELOPMENT OF TEACHER'S PROFESSIONALISM UNDER CONDITIONS OF PERSONALLY-ORIENTED EDUCATIONAL SYSTEM

Social and economic transformations, strengthening of humanistic tendencies in the society, necessitated a radical renewal of the education system. Now, the goals, objectives and content of education are rethought. There

is a search for new technologies, methods and forms of improving the quality of education. Innovative processes in the education system make new demands on the professionalism of pedagogical personnel. Today, a professional teacher is a specialist with a high level of professional activity, able to improve and improve himself in the process of pedagogical work, contributing his individual creative contribution to the profession and stimulating in society an interest in the results of his work.

The article substantiates the essence of personal and professional development of teachers in self-oriented educational system. Discusses the main conditions for the professional development of the teacher's personality and factors influencing professional development. It were definite the lead optimization approaches in the development of the professionalism of the teacher. The process of personality development is considered in close connection with the development of professionalism in teachers.

Key words: pedagogical activity, the determinants of professional development, and personal development.